

Ivo van Hove

Ivo van Hove regisseert iconische musical Jesus Christ Superstar

‘Het wordt een fantastische voorstelling’

INTRO

De musical Jesus Christ Superstar (1971) van Andrew Lloyd Webber en Tim Rice behoort nog altijd tot de meest iconische uit de historie van het genre. Het Bijbelse verhaal over de laatste week van het leven van Christus wordt geregisseerd door Ivo van Hove (Rent, West Side Story, Lazarus), de Vlaming die altijd zijn ferme artistieke handtekening onder (muziek)theaterproducties zet. „Ik toon Jezus niet als mythe maar als mens.”

Het was, om in het idioom van Jesus Christ Superstar te blijven, welhaast een goddelijke tussenkomt. Toen Ivo van Hove en diens levenspartner Jan Versweyveld, tevens zijn vaste scenograaf en lichtontwerper, na een filmpremière in Amsterdam naar buiten liepen, kraaide Van Hove plots: ‘Jan, maar daar loopt Jezus...’

Ivo van Hove: „Vijftig meter voor ons zag ik Jeangu Macrooy. Ik deed toen iets dat voor mensen die mij kennen heel atypisch is: ik stapte op hem af, stelde me voor en vroeg of hij auditie wilde doen voor de rol van Christus in Jesus Christ Superstar. ‘Ik ken je wel’, zei hij. ‘We hebben elkaar ooit in de schouwburg ontmoet.’ Ik ging puur op mijn intuïtie af, zag in Jeangu in een flits mijn ideale hoofdrolspeler. Hij sliep er een nachtje over en wilde graag op auditie komen.”

En zo is de Surinaamse singer-songwriter, bekend van onder meer zijn deelname aan het Eurovisiesongfestival, Jezus Christus in Ivo van Hove’s eigentijdse versie in een van de meest opgevoerde musicals in de wereld. De productie, die in januari 2024 haar première beleeft, kent een sterrencast met Freek Bartels (Beauty and the Beast, Les Misérables) als Judas, het jonge talent Magtel de Laat (Het was zondag in het Zuiden) als Maria Magdalena, Edwin Jonker, (The Lion King, Miss Saigon) als Pilatus en Alex Klaasen (De gelaarsde poes, Showponies) in de rol van de vileine Herodes.

De ‘gemengde’ bezetting („Ik wilde geen cast met louter mensen uit de musicalwereld”) was een van de voorwaarden die Van Hove aan producent Albert Verlinde stelde. De andere, niet minder belangrijke conditie: de regisseur vroeg de vrije hand voor een nieuwe interpretatie van de succesmusical van Andrew Lloyd Webber en Tim Rice. Het derde beding en voor fans van Jesus Christ Superstar een uiterst aangename: de musical is geheel in het Engels.

Van Hove: „We leven allemaal, ook de oudere generaties, al decennia lang met Engels. De Beatles, de Stones, Radiohead, Taylor Swift, we zijn met ze opgegroeid. De teksten van Jesus Christ Superstar zijn van een magistrale eenvoud die tot de kern gaat. Ze zijn uitstekend te begrijpen.” Vanzelfsprekend neemt de regisseur zijn vaste artistieke team mee, onder wie de al eerder genoemde Jan Versweyveld. Jan Martens, eveneens een Belg en een begrip in de wereld van de moderne dans, tekent voor een geheel nieuwe choreografie van de opwindende rockopera.

Jesus Christ Superstar vormt een nieuwe uitdaging voor de (inter)nationaal gelauwerde Ivo van Hove, de in Nederland wonende Vlaming die over de gehele wereld voorstellingen regisseert. Hij maakte samen David Bowie ('David was een totaal onbaatzuchtig mens die alleen het beste wilde') de alom geprezen musical Lazarus. Van de Amerikaanse componist en scenarist Stephen Sondheim kreeg hij persoonlijk toestemming om een nieuwe versie te maken van de iconische West Side story. Naar deze Jesus Christ Superstar, die 24 januari 2024 haar première beleeft, wordt daarom reikhalzend uitgekeken. Ook internationaal.

Als opgroeiende puber in het Vlaanderen van de jaren zeventig was Ivo van Hove al een onvoorwaardelijke liefhebber van Jesus Christ Superstar. „Mijn eerste kennismaking was de plaat in 1970. Ik was twaalf”, vertelt hij. „Die móést je hebben, dat album was de Beyoncé van nu. Drie jaar later volgde film - het was allemaal echt vernieuwend aan het begin van de jaren 70 en zeker voor de puber die ik was. Het was een onrustige tijd, een periode van zoeken. Het hippiedom werd afgezworen, de glamrock begon net en punk was er nog niet.

„Ik kom uit een katholiek gezin, maar geen echt katholiek nest. Mijn vader en moeder gingen wel naar de kerk, maar voor de vorm en de burenen. Ik ben misdienaar geweest. Eén keer ben ik - ik had de kerk voor helemaal voor mezelf - stiekem met de wijwaterkwast tekeer gegaan. De hele kerk kletsnat. De volgende dag moest in naar voren komen en werd ik voor het front van de hele school bestraft. Ik ben niet religieus, ik hoef niet naar een kerk om in zaken te geloven die niet tastbaar zijn.”

Wat Van Hove maar wil zeggen is dat er wat hem betreft geen expliciete Bijbelse boodschap in de musical is verwerkt - diezelfde musical die, op plaat, film (1973) en als muziektheater in de eerste helft van de jaren zeventig leidde tot heftige protesten tegen de ontheiliging en blasfemische voorstelling van Jezus als gewone sterveling. Nu, ruim vijftig jaar later, verkettert de Rooms-Katholieke kerk niet langer de geestelijke vaders Lloyd Webber en Rice. Sterker: het Vaticaan heeft inmiddels zijn zegen gegeven aan de musical.

Ivo van Hove: „Jesus Christ Superstar vertelt het verhaal van de laatste week van het leven van Jezus, dus vóór hij een mythe werd. Het gaat over een Jezus met heel menselijke trekken. Luister eens naar de plaat. Daarop hoor je hem roepen, schreeuwen, krijsen... In mijn invulling komen alle visies van de hoofdpersonages aan bod: die van Jezus, van Judas, van Jezus' volgelingen en zijn massale aanhang, het volk. Belangrijk is dat we het vertellen in de wetenschap dat we nog niet weten wíé Jezus later wordt en tot welk symbool hij uitgroeit. Het laatste avondmaal moet nog worden gegeten en de kruisiging laat op zich wachten. In die zin poog ik een onvooringenomen mens en een niet bevooroordeelde luisteraar te zijn.

„Ik begrijp heel goed dat Judas in het begin van de musical een probleem met Jezus heeft. Hij vindt dat Jezus verraad pleegt aan de missie die zij met hun vriendenclub, want dat zijn de apostelen in feite, hebben afgesproken: opkomen voor de mensen die geen stem hebben, in dit geval de armen. De deal is dat ze sober zouden leven en Judas vindt dat Jezus dat is vergeten. Hij leeft een best aangenaam leventje, laat zich zalven en besprenkelen met de heerlijkste geuren. Bovendien ontpopt hij zich steeds meer tot leider, een ongekozen wel te verstaan. Dat leidt tot spanningen binnen die groep.

„Maar ik volg ook Jezus' perspectief. Hij bewandelt zijn eigen traject en vindt dat de revolutie veel extremer moet zijn. Hij wordt een leider die voor de troepen uitloopt en behept is met messiaanse gedachten: 'Ik heb het goed met jullie voor, ik zie het allemaal voor me, volg mij!' Uit eigen ervaring weet ik dat je dat niet moet doen. Je moet mensen inspireren en daar de tijd voor nemen.”

Ivo van Hove wil vooral 'de krachtenvelden binnen de vriendengroep die uit elkaar valt en tegenover elkaar komt te staan' belichten. „Die groep is wat we tegenwoordig een movement noemen: Black Lives Matter, #Metoo, de Queerbeweging die weer terug is. Daar tegenover staan de politieke leiders die beginnen te zien dat die beweging aan invloed wint - meer en meer mensen geloven in Jezus en zijn volgelingen. Dat is bedreigend. Niet alleen voor hun positie, maar ook voor het systeem dat zij hebben opgezet.”

En, over actualiteit gesproken, ook laat Van Hove geopolitieke aspecten aan bod komen in de vorm van de provincie Judea, waar Rome al een vazalkoning (Herodes) en een gouverneur (Pilatus) te paard heeft gehesen. Van Hove: „Kijk hoe geopolitiek vandaag de dag aan de orde is. Hoe in Afrika, China en ook bij ons in Europa landen hun machtsbasis met aanspraak op kleinere territoria willen uitbreiden.”

Een ander thema in de hitmusical - waarin de muzikaal zo rijke en memorabele songs (I don't know how to love him, Superstar, Hosanna) recht overeind blijven - is wat Van Hove als 'de kracht van de massa' omschrijft. In het geval van Jesus Christ Superstar heel letterlijk 'Vandaag zingt men hosanna, morgen kruisigt men hem.'

„Ik ben altijd gefascineerd geweest door het gedrag van massa's. Mensen die iemand kunnen adoreren, vervolgens haten, dan gaan lynchen en kruisigen. Inderdaad het opportunisme van een grote groep. Het gedrag ook van het volk ten opzichte van Jezus en zijn vriendengroep wier gedachten haaks staan op de gevestigde orde. Die worden als extreem ervaren. En dat is tegenwoordig niet anders. Het zorgt dikwijls voor weerstand, maar gelukkig ook bijval.

„Wat ik bovenal wil is het theater onder spanning zetten en het publiek emoties laten voelen. Als je Jesus Christ Superstar al een keer hebt gezien, krijg je nu echt een nieuwe interpretatie. En als het de eerste keer is krijg je een fantastische voorstelling te zien. Althans, daar zetten we ons volledig voor in.”